

Zborové listy

Z obsahu:

SEKULARIZÁCIA EURÓPSKEJ POLITIKY

Čítame si s najmenšími

SEKULARIZÁCIA EURÓPSKEJ POLITIKY NEMECKÝ PIETIZMUS (I) (16. a 17. st.)

ÚVOD

V 17. storočí, obzvlášť to platí po tridsaťročnej vojne, vstupujeme do akéhosi "nového sveta", ako to už naznačila kapitola o vedeckej revolúcii. Tento nový treba bol okrem nového vedeckého a filozofického poznania charakterizovaný ešte niekoľkými ďalšími významnými udalosťami a znakmi.

Posledná náboženská vojna. V 17. storočí došlo k poslednej vojne, ktorej príčinou a hlavným cieľom bolo náboženské usporiadanie Európy.² Koniec tejto tridsaťročnej vojny sa dá označiť ako bod, kde sa začína výrazne uplatňovať sekularizácia politiky a kultúry. Stredoveké a rano-reformačné formy cirkvou ovládaného štátu ustupujú pred nástupom *nábožensky neutrálnej kultúry*³ a od tejto doby je oddelenie politiky od náboženstva príznakom doby.⁴ Rekatolizácia Čiech a Uhorska, ktorá sa do tejto schémy nehodí, je na jednej strane dôkazom toho, že rýchlosť zmien nebola všade rovnaká ale aj toho, že tu spočiatku zvíťazil starý poriadok. Nie je však neopodstatnené tvrdenie, že aj tu išlo viac o uplatnenie absolutizmu ako o potlačenie herézy.

-
- 1 Podľa H. F. Vos: An Introduction to Church History, str. 109.
 - 2 J. M. Roberts: The Pelican History of the World, str. 577.
 - 3 W. Walker: A History of the Christian Church, str. 568.
 - 4 E. N. Williams (ed.): The Penguin Dictionary of English and European history 1485-1789, str. 434

Sekularizácia a sekularizmus. Svetáctvo bolo problémom kresťanstva od jeho vzniku, ale od 17. storočia je toto posvetáčtenie (*sekularizácia*) podopreté nadšenou filozofiou *sekularizmu*,⁵ ktorá s Bohom nielen prakticky nepočíta, ale ho premyslene vyraduje z filozofického obrazu sveta a každodenného života.

Sveták predchádzajúceho obdobia nemal svoj životný názor podopretý vyčerpávajúcou filozofiou podopretou úspechmi ovládnutia sveta človekom (vedeckým poznáním). Od 17. storočia začína byť svetáctvo, táto redukcia myslenia a života na tento svet (*saeculum*), vedecky, politicky aj teologicky úctyhodná.

V politike sa začína v praxi uplatňovať teória absolutistického sekularizovaného štátu, ktorej priekopníkom bol Jean BODIN (1530-1596). Suverénna moc panovníkov v jeho diele *De la République* už nie je zdôvodňovaná ako božské právo, ale jednoducho ako suverénna moc, ktorá nie je obmedzená iným zákonom ako zákonom prirodzeným.⁶

Po tridsaťročnej vojne nastala únava z náboženských konfliktov a obdobie skepsy spôsobené nielen náboženskými konfliktmi, ale predovšetkým pokračovaním vývoja začatého v humanizme a renesancii. Módnu sa stáva náboženská tolerancia, ktorá nevyplýva z náboženského presvedčenia, ale zo sekularizácie myslenia, nie je natoľko založená na láske ako na nedostatku presvedčenia.⁷

5 W. Elwell (ed.): *Evangelical Dictionary of Theology*, s. 996, heslo "secularism".

6 Frederick Copleston: *A History of Philosophy III.*, str. 326.

7 Jackson: *No Other Foundation*, citované v Macaulay: *L' Abri Lectures No 1*, str. 1

„Dobrym tónom“ sa stáva irónia a výsmech kresťanských dogiem. Kresťanstvo sa postupne dostáva mimo centrum politického života, prestáva byť vedúcou duchovnou silou a už neurčuje dejinné osudy Európy.⁸

Trieštenie jednotného obrazu sveta. Reformácia bola v istom zmysle výbuchom, ktorý rozbil jednotu stredovekého kresťanstva⁹ a náboženské vojny s konečnou platnosťou dokázali, že túto jednotu nie je možné obnoviť. Svet sa stáva súborom absolútnych, "slobodných", individualistických svetonázorov, z ktorých každý si nárokuje centrálné postavenie uprostred ostatných (rovnako absolútnych!) systémov.

K takýmto "centrám" patria politické, náboženské, filozofické aj umelecké smery, v ktorých ich prívrženci nasledujú génirov a mesiášov.¹⁰ Súčasne veria, že k iným presvedčeniam je správne správať sa tolerantne. Takto dochádza k zvláštnemu paradoxu: vzájomnej *tolerancii* navzájom sa vylučujúcich *absolutistických* systémov. (V praxi často dochádza aj k ich *revolučnému* vnucovaniu.)

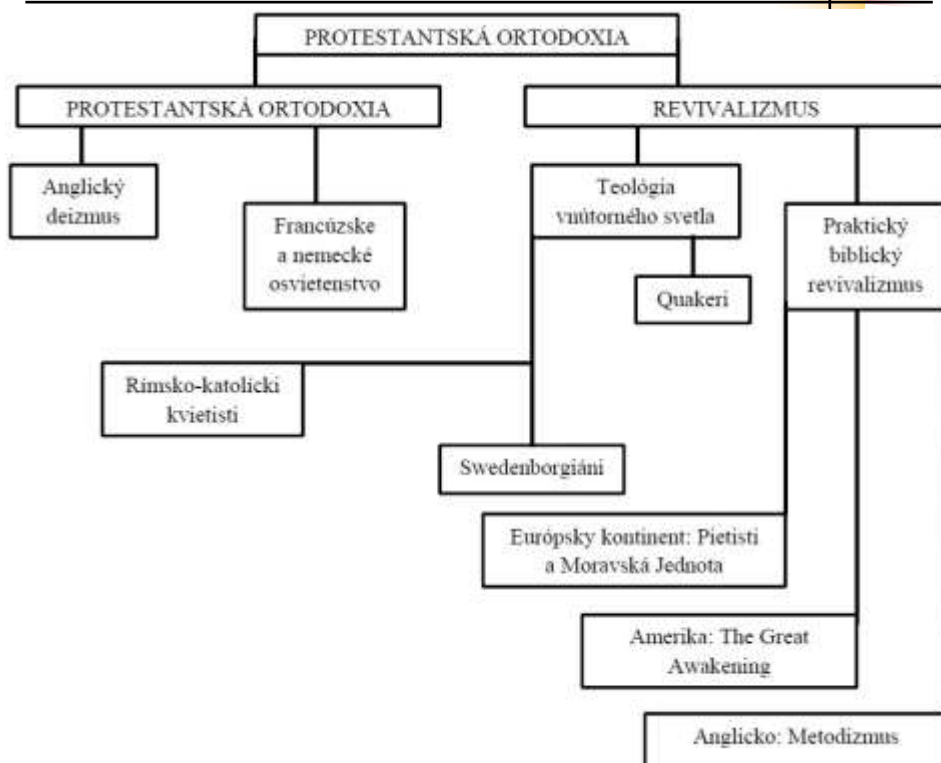
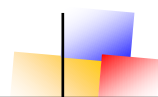
Nás zaujíma hlavne delenie protestantizmu, ktoré je tiež súčasťou tohto širšieho procesu dezintegrácie. Historik E. E. Cairns uvádza k vývoju protestantizmu túto zjednodušenú tabuľku:¹¹

8 Walthor von Loewenich: Die Geschichte der Kirche II., str. 102.

9 Frederick Copleston: A History of Philosophy IV., str. 2.

10 K. Barth konštatuje, že náhradou za geocentrický svetový názor sa stal s úplnou samozrejmosťou názor antropocentrický (K. Barth: Protestantická teológia XIX. storočia I., str. 27.)

11 E. E. Cairns: Christianity through the Centuries, str. 406.

Začiatok novodobých prebudeneckých hnutí.

V 17. storočí spolupôsobením vzdelanosti (individuálne čítanie a kresťanskej duchovnej literatúry), tolerance (možnosť vzniku nových náboženských skupín s nezávislým učením) a duchovného zápalu (varovanie pred sekularizovaným svetom a horlivé hlásanie Evanjelia) vzniká moderné prebudenecké hnutie (angl. *revival*, nem. *Erweckungsbewegung*, fr. *réveil*). Prebudeneckí teológovia budú nachádzať prebudenia v Biblii a v histórii (obdobia národného pokánia, mníšske hnutia a nekatolícke kresťanské skupiny), faktom však ostáva, že moderné prebudenecké hnutie je tak úzko spojené so vzdelanosťou

a technickým pokrokom, že aj keď je výsledkom práce toho istého Ducha, nadobúda nové, špecifické historické vlastnosti.

KORENE PIETIZMU

Devastovaná Európa po tridsaťročnej vojne nutne potrebovala morálnu aj hospodársku obnovu. Veľkolepú morálnu obnovu s dopadom aj v ekonomickej oblasti navrhol pietizmus. Táto forma luteránskej zbožnosti je pevne zakotvená v historickom kresťanstve, ale pomenovanie dostala práve po tridsaťročnej vojne v zápase o nápravu povojnových pomerov.

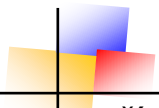
Čo je to pietizmus?

Slovo *pietizmus* bolo prvýkrát použité r. 1689 ako výsmech, ale pietizmus natoľko ovplyvnil protestantov, že jeden historik napísal, že "písať dejiny pietizmu znamená písať dejiny moderného protestantizmu."²⁰ Slovo *pietizmus* je možné chápať v užšom alebo širšom zmysle, podľa toho, či ním označujeme špecifické historické hnutie, alebo tie tendencie v náboženstve, ktoré zdôrazňujú city a praktický náboženský život, obyčajne na úkor jeho intelektuálneho obsahu a eklesiastického výrazu.²¹ Jedna z definícií širšie chápaného pietizmu znie: "Pietizmus je *individualizácia a zvrútnosť* náboženstva, ktoré považuje štruktúru cirkvi a štátu za samozrejmosť alebo ich ignoruje a vo vnútri týchto štruktúr snaží budovať dôležité náboženské spoločenstvo."²²

20 M. Godfroid: Le Pietisme allemand a-t-il existe?, in P. C. Erb (ed.): Pietists Selected Writings, str. 1.

21 Troeltsch aplikuje pojem pietizmus na všetky moderné hnutia, ktoré zdôrazňujú osobnú náboženskú skúsenosť, a ktoré by sme mohli nazvať "evanjelikálne". (A. W. Nagler: Pietism and Methodism, S. 11,12.)

22 J. H. Nichols: History of Christianity 1650-1950, str. 80.

Podľa pietizmu podstata kresťanstva spočíva v osobnom plnohodnotnom vzťahu k Bohu založenom na osobnej vnútornej skúsenosti.²³ Preto boli pietisti nezmieriteľnými bojovníkmi proti náboženskému formalizmu. Pietistický náboženský idealizmus je vyjadrený v slovách: „úplný“, „dokonalý“, „celý“. Zdôrazňuje sa tu totálny rozchod so starým životom, ktorý sa vzťahuje aj na evanjelizačnú a misijnú prácu. Pietizmus takto chápaný sa prejavil v 17. a 18. storočí aj v rímskom katolicizme (jansenizmus) židovstve (chásidizmus²⁴).

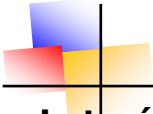
Užšie chápaný pojem "pietizmus" označuje reakciu proti scholastickej luteránskej ortodoxii, je to „proti-hnutie proti ortodoxii“,²⁵ ktoré chce správne kresťanské učenie doplniť správnym kresťanským cítením a životom. Pritom pravé učenie považuje za samozrejmosť a vo svojich extrémoch ním neuvážene pohŕda, hoci je neustále na ňom závislé. V procese tejto reakcie pietizmus uvádza do života aj nové dôležité postoje, doktríny a náboženské činnosti, ktoré vstupujú do formovania moderného sveta.

Preto pietizmus v priebehu svojich dejín neostáva len púhou reakciou, ale sa stáva kreatívnym kvasom prenikajúcim aj do nenáboženských oblastí ľudského konania a vedomia s maximálnym dôrazom na kresťanskú prax.

23 Latinské slovo *pietas* znamená v preklade "zbožnosť".

24 Doslovný preklad tohto slova by mohol byť "pietizmus"

25 Walther von Loewenich: Die Geschichte der Kirche II., str. 104.

Luteránska ortodoxia

Nemecký pietizmus 17. storočia nie je možné pochopiť bez úvahy o charaktere poreformačnej luteránskej ortodoxie, ktorá bola výsledkom veľkého zápasu o presnú definíciu pravého protestantského učenia oproti katolicizmu, kalvinizmu, anabaptizmu, ale najmä proti odchýlkam v rámci samotného luteranizmu. Boj proti týmto odchýlkam sa prejavil v rade teologických sporov ešte v 16. storočí, počas ktorých sa sformovala "ortodoxná" pozícia reprezentovaná *Knihou svornosti* a teologickou fakultou vo Wittenbergu. Najdôležitejšími dogmatikmi ortodoxie boli:²⁶

Martin CHEMNITZ (1522-1586), ktorého *Loci theologici* z r. 1591 (komentár k MELANCHTHONOVÝM "Loci communes") sú jedným z najdôležitejších dogmatických diel luteranizmu a ešte nie sú poznačené neskorším formalizmom.

Johann GERHARD (1582-1637), ktorého 9-zväzkové dielo *Loci theologici* z r. 1610-1621 je hlavným dielom luteránskej ortodoxie. Jeho podanie je "erudovane dôsledné, priehľadne jasné a vyčerpávajúco obsažné." (Tholuck)

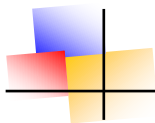
Leonhard HUTTER (1563-1616) je známy svojím najlepším dielom *Compendium locorum theologicorum* z r. 1610, ktoré bolo takmer celé storočie používané ako učebnica v cirkevných školách Nemecka. Bolo preložené aj do viacerých európskych jazykov.

26 K. Heussi: Kompendium der Kirchengeschichte, str. 305.

Abraham CALOVIUS (Calov 1612-1686) bol pravým typom polemického teológa predstavujúceho najprísnejšiu školu ortodoxie. Napísal veľa polemických prác, jeho dielom z dogmatiky je *Systema Locorum Theologicorum* (12 zväzkov 1655-1677). Výsledkom presných definícií ortodoxných teológov bol zároveň nepružný konfesionalizmus, návrat aristotelovskej scholastickej metódy do teológie a jej silne polemické zameranie. Pravdu bolo nutné vyjadrovať všeobecne prijatými frázami a viera spočívala v púhom intelektuálnom súhlase s týmito výrokmi, pretože kresťanstvo sa považovalo za sériu doktrín, nie za spôsob života. (Dôraz na spôsob života bol považovaný za návrat ku katolíckym záslužným skutkom.)

Tento suchý formalizmus sa prenášal na kazateľňu a predkladal poslucháčom učené spory, ktoré ďaleko presahovali schopnosti priemerného človeka. Výsledkom boli ospalé zhromaždenia, lebo kázne boli nielen náročné, ale aj dlhé. Teritoriálna luteránska cirkev krstila prakticky každého novorodenca, a takto sa ľudová morálka stávala morálkou kresťanskou. Sťažnosti na morálku cirkvi boli preto bežné už dlho pred SPENEROM.

Čítame si s najmenšími

Milí rodičia, pripravujeme pre vás na pokračovanie témy o Pánovi Ježišovi pre spoločné čítanie si s deťmi. Detičky nás často prekvapujú múdrymi otázkami. Často si ani neuvedomujeme ako deti skoro vnímajú súvislosti a sú citlivé na veci okolo seba. To platí aj o duchovných veciach. Preto veríme, že vám tieto odpovede pomôžu vysvetliť detské otázky ich rečou.

7. Čo sa stalo Ježišovi na púšti?

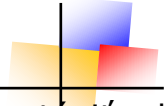
Keď bol Ježiš pokrstený, naplnil ho Duch Svätý. Ježiš čakal na túto chvíľu celé roky. Teraz mohol začať kázať. Mal robiť veľké veci, aby všetci videli, že prichádza Božie kráľovstvo.

Ježiš bol úžasná osobnosť. Išlo však naozaj všetko hladko?

Čosi veľmi zvláštne sa udialo hneď po krste. Duch Svätý ho na štyridsať dní vzal na púšť. Neboli tam nijakí ľudia, nedala sa tam nájsť nijaká potrava. Spoločnosť mu robili len divé zvieratá, ktoré mohli kedykoľvek zaútočiť. Štyridsať dní Ježiš nemal čo jesť. Potom prišiel Satan, aby ho pokúšal.

Na samom počiatku, keď Adam s Evou žili v krásnej záhrade spolu so všetkými divými zvieratami, tiež ich Satan pokúšal. Nevzopreli sa mu. Zhrešili. Neskôr, keď Boh povolal svojich ľudí z Egypta, museli putovať cez púšť. Aj oni boli pokúšaní. Zhrešili a padli. Blúdili po púšti

štyridsať rokov. Len dvaja z nich smeli vstúpiť do Zaslúbenej zeme.

Teraz bol Ježiš na púšti. Satan ho pokúšal tri razy. Satan povedal: „Ježiš, si hladný. Premeň si niektoré z týchto kameňov na chlieb. Využi moc, ktorú ti dal Boh – ak si naozaj Boží Syn!“

„Nie,“ povedal Ježiš, „Boh mi dal moc, aby som slúžil jemu. Viac ako ješť potrebujem poslúchať Božie Slovo!“ A tak Satan prišiel s iným pokúšením. „Biblia hovorí, že tá Boží anjeli budú chrániť. Dokáž to! Zoskoč z chrámu.“

Ježiš poznal ten verš, na ktorý diabol narážal. Vedel, že Boh slúbil chrániť svoj ľud. Ježiš dôveroval Bohu. Satan ho však nahováral, aby Boha skúšal. Preto Ježiš diablovej odvetil: „Biblia tiež hovorí: Nebudeš pokúšať Boha.“

Napokon dal Satan jasne najavo, o čo mu ide. Povedal Ježišovi: „Dám ti celý svet, ak sa mi pokloníš – len raz.“ Ježiš mal už toho dosť. „Odíd' Satan,“ vraví, „je napísané: Pánovi, svojmu Bohu sa budeš klaňať.“

Satan zmizol. Keďže Ježiš veril Božiemu Slovu, vzápätí prišli anjeli a robili mu spoločnosť. Možno mu priniesli i chutné jedlo.

Otázka

Čo sa stalo Ježišovi na púšti?

Odpoveď

Ježiša pokúšal diabol, ale On povedal „nie“ všetkým jeho pokúšeniam.

Ježiš bol dobrý. Skutočne dokonalý. Bol svätý a nikdy nezehrešil. Ježiš však bol pokúšaný. Pokúšenia

nepochádzali z jeho vnútra, ale od diabla. Diabol je pokušiteľ a klamár od začiatku sveta. Nerád vidí, ako sa ľudia tešia z Božej lásky. Snaží sa priviesť nás k vzbure voči Bohu. My niekedy neodoláme, no Ježiš mu nepodľahol nikdy. Čím viac hovoríme Stanovi „nie“, tým viac sa nás on usiluje podviesť.

Ježiš zakúsil Satanove pokušania práve vtedy, keď bol hladný a zoslabnutý. Diabol sa ho usiloval oklamať, ale nikdy sa mu to nepodarilo. Ježiš porazil Satana. On nám môže pomôcť povedať „nie“, keď sme v pokušení.

Pamätaj si verše

(Ježiš) mu však odpovedal: je napísané: Človek bude žiť nielen z chleba, ale z každého slova, ktoré vychádza z Božích úst.

Matúš 4, 4

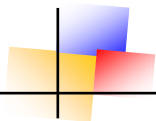
Úlohy

Prečítaj si Evanjelium podľa Matúša 4, verše 1-11. Dozvieš sa, ako bol Ježiš pokušaný.

Porozprávajme sa. Bol si niekedy v pokušení? Čo myslíš, ako ti Ježiš môže pomôcť byť nezlomný?

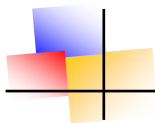

Popros mamu o nejakú obľúbenú lahôdku. Polož si ju vedľa seba – tak, aby si ju mal stále na očiach. Vydržíš aspoň hodinu z nej neochutnať? Je to ľahké? Potom si na hárok papiera nakresli 41-dňový kalendár. Do priestoru štyridsiatich dní napíš: Ježiš nemal čo jesť. Do štyridsiateho prvého políčka napíš? Ježiš porazil Satana.

Pane Ježišu, vďaka Ti, že si bol taký nezlomný, hoci ťa pokúšali. Vďaka Ti, že si porazil Satana, keď Ťa pokúšal. Pomôž mi odolávať pokušeniam. Pomôž mi, prosím, aby som poznal Bibliu tak ako ty, a čerpal silu z toho, čo ma učí Boh. Buď mi dnes nablízku, prosím. Amen.

(pozn. red. pokračovanie nabudúce)
JH

Organizačné informácie

Pravidelné stretnutia:

- ✚ **Nedeľné zhromaždenie:** o 10.00 hod. v modlitebni.
- ✚ **Modlitebné stretnutia:** v nedeľu o 9:30 v zborovej miestnosti
- ✚ **Biblické hodiny:** v stredu o 17:00 hod. v modlitebni
- ✚ **Program pre deti:** každú nedeľu v priebehu hlavného zhromaždenia

Kazateľ je k dispozícii k pastoračným rozhovorom v každom čase.

Kontakty:

Kancelária zboru: 055/622 5424; kazateľ Rastislav Betina 0948 235 035

Ďakujeme za podporu práce zboru, jednotlivých zborových činností a aktivít vašim finančným darom na účet:

SK76 0900 0000 0050 2302 2870 - zabezpečenie každodenného chodu zboru

SK78 3100 0000 0043 5012 9742- pre investičnú Výstavbu Bardejovská

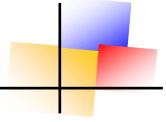
Služba pri ozvučení: Ján Havrila

Služba prekladu kázne: Daniel Liška, Marcel Kuzma

Modlitebné podnety:

- ✚ **Za brata kazateľa a jeho rodinu**
- ✚ **Za všetky stretnutia v zbere, za ich duchovný úžitok**
- ✚ **Za duchovnú jednotu zboru**
- ✚ **Za evanjelizačnú a svedeckú službu**
- ✚ **Za misiu doma a v zahraničí**
- ✚ **Za rodiny za výchovu detí v duchu evanjelia**
- ✚ **Za našich chorých a dôchodcov**
- ✚ **Za uzdravenie Zuzky, ktorá je vážne chorá**

Staršovstvo informuje:

- Staršovstvo prijalo za plnoprávných členov ses. Annu Lokšovú a ses. Veroniku Siposovú. Sestry budú vyčlenené pre prácu v Mozaike.
- Staršovstvo diskutovalo o možnostiach užšieho prepojenia práce s misiou MTW. Vidí tiež potrebu povzbudenie modlitebného života zboru.
- Staršovstvo zvažovalo možnosti užšieho zapojenia detí do nedeľného spoločenstva zboru. Rozhodlo sa preto obnoviť v úvode zhromaždenia slovo pre deti.
- Zborový deň 21.10. bude spojený so slávnosťou vďakývzdania a oslavou 30. výročia otvorenia našej modlitebne.

Zborové listy vydáva Zbor Cirkvi bratskej, Kováčska 31, Košice.

Len pre vnútornú potrebu.

Uzávierka nasledujúceho čísla je v stredu 30.9.2018

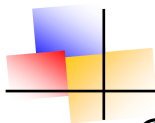
Za príspevky vopred ďakujeme.

Redakcia: D.Klein

Jazyková korektúra: I.Žežula

Grafická úprava: M.Petřejčík

Web: <http://www.cbke.sk>

Program na mesiac september 2018

		Zmena programu vyhradená.
2.	Ne	10:00 Zhromaždenie (kaz. Rastislav Betina) Večera Pánova
3.	Po	17:00 English Bible reading group - The Meeting Place*
4.	Ut	10:00 Mami klub - The Meeting Place
5.	St	17:00 English Bible reading group - The Meeting Place
6.	Št	16:00 English discussion group - The Meeting Place
7.	Pi	8:30 Mami klub Fit - The Meeting Place
8.	So	17:00 LEGO klub
9.	Ne	10:00 Zhromaždenie (kaz. Rastislav Betina)
10.	Po	17:00 English Bible reading group - The Meeting Place
11.	Ut	10:00 Mami klub - The Meeting Place
12.	St	17:00 Biblická hodina (kaz. Rastislav Betina) 17:00 English Bible reading group - The Meeting Place
13.	Št	16:00 English discussion group - The Meeting Place
14.	Pi	8:30 Mami klub Fit - The Meeting Place
16.	Ne	10:00 Zhromaždenie (brat M.Danel)
17.	Po	17:00 English Bible reading group - The Meeting Place
18.	Ut	10:00 Mami klub - The Meeting Place
19.	St	17:00 Biblická hodina (kaz. Rastislav Betina) 17:00 English Bible reading group - The Meeting Place
20.	Št	16:00 English discussion group - The Meeting Place
21.	Pi	8:30 Mami klub Fit - The Meeting Place
23.	Ne	10:00 Zhromaždenie na BORDE (kaz. Rastislav Betina)
24.	Po	17:00 English Bible reading group - The Meeting Place
25.	Ut	10:00 Mami klub - The Meeting Place
26.	St	17:00 Biblická hodina (kaz. Rastislav Betina) 17:00 English Bible reading group - The Meeting Place
27.	Št	16:00 English discussion group - The Meeting Place
28.	Pi	8:30 Mami klub Fit - The Meeting Place
30.	Ne	10:00 Zhromaždenie (kaz. R. Betina)

* The Meeting Place adresa: Strojárska 1061/3, 040 11 Košice